

Riigikogu sotsiaalkomisjon
Eesti Keskerakonna fraktsioon
Eesti Reformierakonna fraktsioon
Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon
Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon
Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon
Sotsiaaldemokraatliku erakonna fraktsioon

17.02-2010 nr 1-9/8

Riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

Lugupeetud Riigikogu sotsiaalkomisjon ja fraktsioonid!

Riigikogu menetluses on *Riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu* (SE 652). Eesti Ametiühingute Keskliit on sunnitud tõdema, et ülalnimetatud eelnõu lähtub väga kitsarinnalisest ja mehaanilisest lähenemisest, mis keskendub vaid riikliku pensionikindlustuse rahastamise aspektile. Seevastu täielikult on kõrvale jäetud kõik probleemid, mis seonduvad kavandatud pensioniea tõstmise otsese ja kaudse mõjuga nii teistele sotsiaalkindlustusliikidele (vajadus ravikindlustuse ja töötuskindlustuse hüvitiste järele, sh nende kulude kasvule), ettevõtete töökeskkonna tingimustele, aktiivsele tööhõivepoliitikale. Ometi sõltub just loetletud aspektidest kokkuvõttes nii meie rahva elukvaliteet kui ka Eesti majanduse ja ühiskonna tulevik.

Seaduseelnõu seletuskirjas puudub pensioniea tõstmise sotsiaalsete ja majanduslike tagajärgede sisuline analüüs ja mõjuhindang. Ometi peaksid need kujutama endast vältimatult vajalikku ja mõõdapääsmatut eeltingimust sedalaadi reformide algatamiseks – rõhutab ju ka Euroopa Liit igati põhimõtet, et poliitika peab olema tõendus põhine, mitte lähtuma ühiskonna fragmentaarsest ja primitiivsest käsitlusest. On ülimalt kahetsusväärne, et Eesti riik pole võimeline koostama pensioniea tõstmise kava terviklikku mõjuhindangut, kuna selleks puuduvad nii poliitiline tahe kui ka vajalikud analüüsid ja uuringud. Nii ongi vastuseta järgmised põhimõttelise tähtsusega küsimused:

Kas meie eakate tervislik seisund üldse võimaldab neil kauem töötada? Teatavasti ootab Eurostati andmetel juba täna Eesti pensionäre (65-aastaseid) võrreldes teiste EL riikidega ees kõige lühem tervelt elatud eluiga: naistel veidi üle 4 aasta ning meestel veelgi vähem. Samas on viimastel aastatel hüppeliselt kasvanud töövõimetuspensionäride arv (43,4 tuhandelt 2001.a. enam

REG. NR. 80115195

PÄRNU MNT 41A, TALLINN 10119
TELEFON 6412 800; FAKS 6412 801
e-post: eakl@eakl.ee
a/a 10052038445002 SEB Pank

PÄRNU ROAD 41A, TALLINN 10119, ESTONIA
TELEPHONE (372) 6412 800; FAX (372) 6412 801
e-mail: eakl@eakl.ee
a.c. 10052038445002 in SEB Bank

kui 70 tuhandeni 2009.a.), sh moodustavad ligi kolm viiendikku (58,7%) kõigist töövõimetus-pensionäridest inimesed, kes on oma töövõimest kaotanud 70% ja enam. Eelkõige on selle põhjus meie halvad töötingimused, mille parandamiseks riigil puudub poliitika, mis tööandjaid mõjusalt motiveeriks. Teiste riikide kogemus ei jäta mingit kahtlust, et iga aastaga suureneb (võrreldes seni domineerinud töövõimetus põhjustega) psüühilistest teguritest tingitud töövõime vähenemine – nt Soomes on see näitaja juba ületanud 50% piiri. Mida kõrgemale mehaaniliselt tõstetakse pensioniiga, seda rängemalt ilmnevad selliste arengute negatiivsed tagajärjed. Olukorda aitaks leevenda läbimõeldud riiklik poliitika, mille koostamise ja rakendamise ega tohi viivitada.

EAKL on aastaid rõhutanud vajadust parandada töötingimusi – kõige tõhusamalt motiveeriks riik tööandjaid selleks tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus kehtestamisega, mis lisaks tervishoiukulude vähendamisele parandaks ka inimeste terviseseisundit ning aitaks luua eeldusi tööturul osalemiseks senisest pikema aja jooksul. Samuti on EAKL veendunud, et eakate tööhõive sunniviisiline suurendamine ei toeta Eesti üleminekut teadmistepõhisele majandusele, vaid hoopis soodustab madala tootlikkusega majandusmudeli ekstensiivset laiendamist.

Millised asjaolud mõjutavad vanaduspensionäride osalemist tööturul? Kuidas seletada fakti, et hoolimata 2000ndate aastate esimesel poolel alanud kiirest majanduskasvust ja tööhõive suurenemisest vähenes töötanud pensionäride arv aastail 2000-2003 enam kui 15 tuhande võrra – 12,4%? Miks ei suurendanud 2000ndate aastate teise poole buum hüppeliselt töötavate pensionäride arvu? Kui 9 aastaga kasvas tööhõive Eestis 84 tuhande võrra, siis aasta jooksul töötanud pensionärid moodustasid sellest napilt 6,3%. Seejuures väärib rõhutamist, et juba 2008. a. vähenes töötavate pensionäride arv 0,9 tuhande võrra.

Terav probleem on pensionikoefitsientide järjekindel vähenemine, kusjuures eriti kiiresti halvenevad just töötavate pensionäride näitajad: kui perioodil 1999 – 2008 langes keskmine pensionikoefitsient meestel 12,7% ning naistel 16,7%, siis töötavatel pensionäridel vähenes see näitaja koguni 31,6% (mehed) ning 25,5% (naised). Seda vaatamata tõsiasjale, et nimetatud perioodi iseloomustas kiire, lausa ralliks nimetatud palgakasv, millest annab tunnistust keskmise brutopalgatõus enam kui 2,5 korda – 8472 krooni võrra.

Milline on inimeste motivatsioon töötamiseks pensionieas? Kas need tegurid on aja jooksul muutunud? Millistes suundades? Kas Eestis on olemas eakatele sobivad töökohad? Kas eakatel on olemas teadmised ja oskused, mis võimaldavad püsida hõives tänapäeva kiiresti muutuval tööturul? Kas Eesti suudab pakkuda neile piisavas mahus täiend- ja ümberõpet, mida eakad vajavad selleks, et vastata kaasaegse majanduse vajadustele? Kui palju täiendavaid vahendeid eraldab riik aktiivse tööturupoliitika meetmeteks, mis on otseselt seotud nimetatud vanuserühma kuuluvate inimeste tööturul hoidmisega? Millistest allikatest on kavas neid kulutusi rahastada? Kui suur osa inimestest vanuses 63-65 eluaastat liigub vanaduspensionäride hulgast töövõimetus-pensionäride rühma ning millisel määral see suurendab riigi kulutusi töövõimetus-pensionide maksmiseks? Kui paljud 63-65aastastest täiendavad töötute armeed ning kui palju suurenevad töötuskindlustushüvitiste väljamaksed?

Kahetsusväärset tuleb tõdeda, et kõik need küsimused on vastuseta, sest riik pole neid probleeme pidanud olulisteks, pole tellinud ega viinud läbi põhjalikke uuringuid, et omada mingitki ettekujutust sellest, kuidas tööturg toimib. Vähe sellest, hiljuti heaks kiidetud täiskasvanuhariduse strateegia ei pööra vanemaealistele kui erivajadustega sihtrühmale kuigivõrd tähelepanu. Nii tööhõivepoliitika kui ka elukestev õpe ei vasta alarahastatuse tõttu tööturu vajadustele ja majanduse nõudmistele, sest riik pole eraldanud selleks piisavalt rahalisi vahendeid. Aktiivse

tööpoliitika meetmed on liiga lühiajalised ega anna soovitud tulemusi – sedagi eelkõige ebapiisavast finantseerimisest tingituna.

Kui Eesti riik käitub vastutustundlikult ning peab oluliseks ühiskonna heaolu ja inimeste elukvaliteedi tõstmist, saab pensioniiga tõsta ainult pärast kõigi ülalloeletud probleemide lahendamist.

Lugupidamisega,

Harri Taliga
EAKL esimees